

SİLİFKE
Ticaret ve Sanayi Odası

İRAN İSLAM CUMHURİYETİ

EKİM 2018

1. ÖZET BİLGİLER

Ülke Adı	: İran İslam Cumhuriyeti
Yüzölçümü	: 1.648.195 km ² (Dünya sıralamasında 18.)
Yönetim Biçimi	: Teokratik Cumhuriyet
Cumhurbaşkanı	: Hasan Ruhani
Bağımsızlık Tarihi	: 26 Kasım 1941
Başkent	: Tahran
Din	: Müslüman %99.4
Etnik gruplar	: İranlı % 61.1, Azeri %16, Kürt %10, Lur %6, Balok % 3, Arap %2, Türkmen %2, Dil : Farsça

1.1 DEMOGRAFİK VERİLER

Nüfus	: 82.01 milyon (Temmuz 2017)
Nüfus Artış Oranı	: %1,24 (2017)
Nüfus Yapısı	

0-14 yaş	% 24,19
15-64 yaş	% 70.48
65 yaş ve üstü	% 5,32

1.2 DİPLOMATİK TEMSİLCİLER

İran Ankara Büyükelçisi	: Mohammad Ebrahim Taherian Fard (23.02.2016)
İran İstanbul Başkonsolosu	: Bkhtiar Assadzadeh Sheikhjani
İran Erzurum Başkonsolosu	: Hossein Ghasemi (01.01.2015)
İran Trabzon Başkonsolosu	: Reza Baghban Kondori (04.09.2015)
İran Ankara Büyükelçiliği Ticaret Müşaviri	: Hafez Musevi
T.C. İran Büyükelçisi	: Rıza Hakan Tekin (15.10.2014)
T.C. Tebriz Başkonsolosu	: Çağlar Fahri Çakıralp (2016)
T.C. Urumiye Başkonsolosu	: Osman Peşmen (1.02.2017)
T.C. Meşhed Başkonsolosu	: Mehmet Doğan (16.09.2014)
T.C. Tahran Ticaret Müşaviri	: Cengiz Gürsel (Temmuz 2016)
T.C. Tebriz Ticaret Müşaviri	: Yavuz Selim Özden (Temmuz 2016)
T.C. Urumiye Ticaret Müşaviri	: O. Feyyaz Özer

1.3 TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

Para Birimi	: İran riyalı
GSYH	: 431 Milyar \$ (2017)
GSYH Büyüme Oranı	: % 4.3 (2017 tahmini)

Enflasyon Oranı	: % 9.9 (2017 tahmini)
Kişi Başına Düşen Milli Gelir	: 5.415 \$ (2017 tahmini)
İşgücü	: 30.05 milyon
İşsizlik Oranı	: %12.4 (2017 tahmini)
İhracat	: 91.99 milyar \$ (2017 tahmini)
İthalat	: 70.53 milyar \$ (2017 tahmini)

2. İRAN'IN GENEL EKONOMİK DURUM

İran ekonomisinin % 40'ı doğrudan, % 45'i de "bonyad" olarak adlandırılan vakıflar aracılığı ile dolaylı olarak devletin kontrolündedir. Kalan ekonomik faaliyetlerin % 15'i ise, muhafazakâr işadamlarının (bazaar) elindedir. Yurt dışında tahsillerini tamamlayıp İran'a geri dönen kişilerden oluşan, Batılı **anlamda** faaliyet gösteren özel sektör de canlanma eğilimindedir.

Dünya kesinleşmiş ham petrol rezervlerinin % 11,5'ine (Suudi Arabistan ve Kanada'nın ardından 3. sırada) sahip olan ve dünyanın en büyük 3. petrol üreticisi olan İran, doğalgaz rezervleri açısından da Rusya'nın ardından 2. sırada yer almaktadır. İran'ın ihracat gelirlerinin % 80-90'ı, bütçe gelirlerinin ise % 40-50'si petrolden elde edilmektedir. **Petrol** ve petrol ürünleri gelirlerinin yüksekliğine (2011 yılında 114,7 milyar ABD Doları) rağmen, hızla büyüyen nüfus baskısı, enflasyon ve işsizliğin artması, yaygın yoksulluk, temel ihtiyaç malzemelerine uygulanan sübvansiyonların bütçe üzerinde giderek artan yükü, verimsiz, büyük ve hantal kamu sektörü, devlet monopollerinin (bonyad) **denetimindeki belirsizlikler** İran ekonomisinin karşılaştığı en büyük sorunlar olmaya devam etmektedir.

Öte yandan Birleşmiş Milletler, ABD ve AB yaptırımları da uzun zaman İran ekonomisini olumsuz etkileyen faktörler olmuştur. İran ile yürütülen müzakereler sonucu ambargolar kaldırılmış olup, bankacılık ve finans alanı dahil olmak üzere tüm uygulamaların normalleşmesi beklenmektedir.

GSYİH'İN SEKTÖREL DAĞILIMI (2017)	
TARIM	% 9,8
SANAYİ	% 35,9
HİZMETLER	% 54,3

İŞGÜCÜNÜN SEKTÖREL DAĞILIMI (2013)	
TARIM	%16,3
SANAYİ	%35,1
HİZMETLER	%48,6

BAŞLICA İHRACAT YAPTIĞI ÜLKELER

<ul style="list-style-type: none">☐ ÇİN % 27,5☐ HİNDİSTAN % 15,1☐ GÜNEY KORE % 11,4☐ TÜRKİYE % 11,1☐ JAPONYA % 5,3	<p>Başlıca ihracat ürünleri</p> <ul style="list-style-type: none">• Petrol (%60),• Kimyasal ve petrokimya ürünleri,• Meyve ve kuruyemişler,• Halı
--	---

BAŞLICA İTHALAT YAPTIĞI ÜLKELER

<ul style="list-style-type: none">☐ BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ % 29,8☐ ÇİN %12,7☐ TÜRKİYE % 4,4☐ GÜNEY KORE %4☐ ALMANYA % 4	<p>Başlıca İthalat Ürünleri</p> <ul style="list-style-type: none">• Endüstriyel ekipmanlar,• Sermaye malları,• Gıda maddeleri,• Diğer tüketim maddeleri• Teknik servisler
--	--

Kaynak: Tahran Ekonomi Müşavirliği

3. İRAN PAZARININ FIRSATLARI VE ZORLUKLARI DIŞ TİCARETİ

Fırsatlar:

- *Pazarın hacmi -76,7 milyon nüfus
- *Hinterlandın hacmi -**300 milyondan fazla**
- *Düşük üretim ve nakliye maliyetleri
- *Devlet teşvikleri
- *Gelişme potansiyeli
- *Uzakdoğu ve Orta Asya'ya yakınlık
- *Doğal kaynaklar
- *Yönetimin kalkınmaya yönelik desteği
- *Tüm sektörlerde yatırım-ticaret imkanı
- %100 Türk sermayeli şirket kurabilme olanağı
- Özelleştirme fırsatları
- Altyapı ihtiyacı
- Türkiye-İran ilişkilerinin seyri
- Türkiye ve Türk ürünü imajı
- Pazar büyüklüğü, Genç, dinamik ve yenilikçi müşteri kitlesi

Türkiye ve İran'ın bazı ortak değerlere, kültürel benzerliklere ve ortak bir sınıra sahip olması ve İran'da çok sayıda Türkçe konuşan insanın bulunması gibi nedenlerle ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi açısından avantajlıdır. Bu avantajın iyi değerlendirilmesi her iki ülke menfaatleri açısından da büyük önem taşımaktadır. İran nüfusunun yaklaşık % 40'ını Türk kökenli Azeri nüfus oluşturmaktadır. Özellikle Doğu ve Batı Azerbaycan, Ardebil ve Zancan

eyaletlerinde Türkçe çok yaygın olarak konuşulmaktadır. Ayrıca, ülke genelinde geniş bir kitle tarafından Türk televizyonlarının izlenmesi nedeniyle Türkçe konuşabilen insan sayısı artmaktadır. Buna ilaveten Türk üniversitelerinden mezun olan çok sayıda İranlı meslek sahibi ve iş adamı, ilişkilerin geliştirilmesi açısından büyük bir potansiyel teşkil etmektedir.

Zorluklar:

- Altyapı sorunları
- Uygulamalardaki standartsızlık
- Bürokrasi
- Nitelikli işgücü temini
- **Fikri-Sınai mülkiyet koruma sorunları**
- **Enflasyon**
- Çok çalışmayı ve zamanı verimli kullanmayı sevmeyen, istemeyen toplum yapısı
- tarife ve tarife dışı engeller
- Bankacılık sisteminin henüz uluslararası finans sistemine entegre olamaması

4. TÜRKİYE-İRAN İLİŞKİLERİ

TÜRKİYE-İRAN TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMASI

25. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı ve şimdi 12. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı **Recep Tayyip Erdoğan**'ın 28-29 Ocak 2014 tarihlerinde Tahran'a gerçekleştirdikleri ziyarette, Türkiye ile İran arasında 10 yıldır müzakereleri süren Tercihli Ticaret Anlaşmasını, iki ülke Başbakanları huzurunda Ekonomi Bakanımız Sayın Nihat Zeybekci ile İran Sanayi, Maden ve Ticaret Bakanı Muhammed Rıza Nematzade imzalamıştır.

İran ile Türkiye arasında 265 ürünü kapsayan Tercihli Ticaret Anlaşması 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla devreye girmiştir. İlk aşamada, Türkiye'den 140, İran'dan 125 üründe gümrük vergilerinde **indirim** yapılmaya başlanmıştır. Ürün sayısının 200'e çıkartılması için müzakereler devam etmektedir.

İRAN-TÜRKİYE ARASINDAKİ DİĞER ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

ANLAŞMA/PROTOKOL ADI	İMZA TARİHİ
Ticaret Antlaşması (yürürlükte)	22.09.1964
Uluslar arası Karayolu Taşımacılığı Antlaşması	12.05.1980
Ekonomik, sınai, ve teknik işbirliği antlaşması	09.03.1982
Doğalgaz Antlaşması	12.08.1996
Ticaret Antlaşması	21.12.1996
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Antlaşması	12.08.1996

Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması antlaşması	21.12.1996
Deniz ticaret seyrüsefer anlaşması	21.12.1996
KEK 15. Dönem toplantısı mutabakat zaptı	27.01.2000
Gümrük konularında işbirliği ve karşılıklı idari yardımlaşma antlaşması	23.12.2000
KEK 15. Dönem toplantısı mutabakat zaptı	27.12.2001
Karma Ulaştırma Komisyonu Mutabakat Zaptı	26.09.2002
Tarım alanında teknik, bilimsel ve ekonomik işbirliği mutabakat zaptı	30.09.2002
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Antlaşması	17.06.2002
Türkiye-İran 17. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	25.04.2003
Bitki karantinası ve bitki koruması işbirliği antlaşması	25.04.2003
Ortak Ticaret Komitesi 2. Toplantısı Mutabakat Zaptı	01.10.2003
Sivil hayvancılık mutabakat Zaptı	03.12.2003
Karma Ulaştırma Komisyon Mutabakat Zaptı	24.12.2003
Turizm Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı	27.04.2004
KEK 18. Dönem Mutabakat Zaptı	29.07.2004
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Antlaşması	13.04.2005
Türkiye-İran 19. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	21.02.2007
Ortak Ticaret Komitesi III. Dönem Toplantısı	13.12.2007
Türkiye-İran Sınır Ticareti Ortak Komitesi IV. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	31.05.2008
Türkiye-İran Sınır Ticareti Ortak Komitesi V. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	12.10.2008
Enerji Mutabakat Zaptı	17.11.2008
Türkiye-İran 20. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	26.11.2008
Türkiye-İran 4. Dönem Ortak Ticaret Komitesi Mutabakat Zaptı	27.04.2009
Türkiye-İran Sınır Ticareti Ortak Komitesi 6. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	07.2009
Türkiye-İran 20. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	03.02.2010
Türkiye-İran Tercihli Ticaret Anlaşması	29 Ocak 2014 tarihinde imzalanmıştır. 1 Ocak 2015 tarihinde resmen yürürlüğe girmiştir.

Kaynak: DEİK

4.1 İRAN VE TÜRKİYE ARASI TİCARET RAKAMLARI**TÜRKİYE – İRAN ARASI İHRACAT-İTHALAT GENEL VERİLER (\$)**

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2009	2.024.546.255	3.405.985.565	5.430.531.820	-1.381.439.310
2010	3.044.177.151	7.645.007.868	10.689.185.019	-4.600.830.717
2011	3.589.634.590	12.461.532.358	16.051.166.948	-8.871.897.768
2012	9.921.602.401	11.964.778.631	21.886.381.032	-2.043.176.230
2013	4.192.511.353	10.383.216.706	14.575.728.059	-6.190.705.353
2014	3.412.065.000	9.126.133.000	12.538.198.000	-5.714.068.000
2015	3.665.217.000	6.096.265.000	9.761.481.000	-2.431.048.000
2016	4.967.406.091	4.699.776.693	9.667.182.784	267.629.398
2017	3.259.995.080	7.492.170.290	10.752.165.370	-4.232.175.210
2018 (Ekim Ayına Kadar)	1.669.430.908	5.097.878.968	6.767.308.960	-3.428.447.760

Kaynak: TÜİK

**TÜRKİYE’NİN İRAN’A İHRAÇ ETTİĞİ
BAŞLICA ÜRÜNLER**

- İşlenmemiş altın
- **Bebek bezleri**
- Şampuan, deodorantlar,
- Diş macunları/tozları
- **Pudra, Kremler**
- Kakao tozu (ilave şeker, diğer tatlandırıcı maddeler içermeyen), kakao yağı, Kakao (ham)
- Zeytinyağı
- Mısır yağı
- İlaçlar
- **Tutkal**
- Yapışkan bantlar
- Sıhhi tesisat muslukları, sıhhi tesisat valfleri
- Asansör, asansör aksam ve parçaları
- Plastikten kapılar, pencereler
- Demir/Çelikten radyatörler
- Hububatın öğütülmesine ve işlenmesine mahsus makine ve cihazlar
- Demir/Çelikten kapı, pencere v.b. çerçeveleri ile kapı eşikleri
- Mentешeler
- Prefabrik yapılar
- Çamaşır makineleri

**TÜRKİYE’NİN İRAN’DAN İTHAL
ETTİĞİ BAŞLICA ÜRÜNLER**

- Doğal gaz
- **Ham petrol**
- **Elektrik enerjisi**
- Külçe çinko
- Rafine edilmiş kurşun
- **Ceviz**
- **Karpuz**
- **Kivi**
- **Hurma**

Kaynak: TÜİK

Taşıdığı büyük işbirliği potansiyeline rağmen İran ile ekonomik ve ticari ilişkilerimiz son yıllara kadar, İran'daki kapalı rejimden kaynaklanan sorunlar, yaşanan siyasi krizler, korumacı ekonomi siyaseti ve buna bağlı ithalat-ihracat kontrolü, yüksek tarifeler, tarife dışı engeller, ulaşım ve sınır kapılarındaki yetersizlikler, bankacılık sistemindeki sorunlar, İran'a komşu illerimizin sınai ve ticari altyapısının yeterince gelişmemiş olması, kara yolu ve demir yolları ağlarının yetersizliği, uçak seferlerinin sayısının düşük düzeyde kalması ve sınır kapılarında karşılaşılan sorunlar nedeni ile sınırlı kalmıştır.

Türkiye ile İran arasındaki ikili ticaret hacminin 2015 yılında 30 milyar Dolar seviyesine çıkarılmasına ilişkin ortak hedef, her iki ülkenin en üst siyasi karar alıcıları tarafından birçok kez ifade edilmiştir. 2012 yılında yakalanan 22 milyar Dolarlık ikili ticaret hacmi, bu hedefin ulaşılabilir bir hedef olduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin enerji ihtiyacının büyük bölümünü İran'dan karşılıyor olması, İran'ın ihracatında Türkiye'nin ilk sıralarda olmasını açıklamaktadır.

Ülkemiz başlıca demir ve çelik, tekstil elyafı ve mamulleri ile otomotiv yan sanayi ürünleri ihraç ederken, ithalatımızın çok büyük bir bölümünü ham petrol ve doğal gaz oluşturmaktadır. Türk ürünleri İran pazarında rağbet görmekte olup, İran piyasasındaki Türk malı imajı olumludur.

İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler

T.C. Ekonomi Bakanlığı'na göre bir dönüşüm yaşayan İran ekonomisi, özellikle turizm, enerji, **bankacılık**, petrokimya, telekomünikasyon, ulaştırma ve otomotiv sektörlerinde büyük fırsatlar sunmaktadır.

İran'ın turizm altyapısı uluslararası standartlarda geniş bir turist kitlesini ağırlamak için yeterli değildir. İran'ın turizm altyapısının oluşturulmasında, özellikle havaalanı, karayolu, otel ve konaklama tesislerinin inşaatı, modernizasyonu ve işletilmesi konusunda iş imkanları mevcuttur. Ayrıca İran ile deniz taşımacılığı konusunda, özellikle Hazar Denizi'nde ve Karadeniz'de **ortak faaliyetler** yürütülebilir.

İran ve Türkiye'deki Karşılıklı Yatırımları

T.C. Ekonomi Bakanlığı verilerine göre, Türk firmaları İran'da bugüne kadar toplam 531 Milyon Dolar değerinde 22 adet proje üstlenmiştir.

Türkiye'nin devam eden işbirliği ve 1 Ocak 2015'de Türkiye-İran Tercihli Ticaret Anlaşması Türkiye'ye karşılaştırmalı üstünlükler sağlamaktadır. İran'da en etkin, en büyük yatırımları yapan ülke şuan Türkiye'dir.

İran'ın en büyük petrokimya tesisi Razi Petrokimya şirketini özelleştirme kapsamında Gübretaş satın almıştır. Bunun dışında Hayat Kimya gibi hijyen ve temizlik kağıdı üretimi şirketleri ile birlikte, İran'da otomotivden ev tekstiline, mobilyadan gıda sanayi makinelerine kadar pek çok sektörde ciddi yatırımları olan Türkiye'den, 200'ün üzerinde firma bulunmaktadır.

İran’da çoğu ithalat ve ihracat ile ilgilenen 200’e yakın Türk firması faaliyet göstermektedir. Tebriz’de 2005 yılında kurulan, ülkenin ilk ve tek Serbest Yabancı Yatırımcı Bölgesi’nde Türk işadamlarına ait 38 yatırım bulunmakta olup; bunların ikisi % 100 Türk sermayesi ile kurulmuştur. Ayrıca Türkiyeİran sınırında yakın zamanda bir ortak sanayi bölgesi kurulması da gündemdedir.

31.12.2017 itibari ile Türkiye’de İran sermayeli **4.624 firma** bulunmaktadır. Bu firmaların 166 tanesi İzmir’dedir.

Türkiye-İran Turizmi

Türkiye, yurt dışına çıkışlarda İranlılar için Dubai ve Malezya'dan sonra en çok tercih edilen üçüncü ülke olmakla beraber, İranlıların Türkiye'yi tercih nedeni, alışveriş ve deniz, kum, güneş tatilidir. İranlıların tercih ettiği diğer önemli destinasyonlar ise Ermenistan ve Amerika'dır. Amerika seyahatlerinde Türkiye, İranlılar için önemli bir transit noktası durumunda. Alışveriş amaçlı gelenlerin tercihi, çoğunlukla İstanbul olurken, tatil için gelenler ise daha önce ağırlıklı olarak Antalya'yı tercih ediyor. Son dönemde Bodrum ve Marmaris'e de ilgi artmaya başladı.

2014 yılında ülkemizi ziyaret eden İranlı sayısı 1.590.664 iken, 2017 yılında, yaklaşık 2.500 milyon İranlı ülkemize gelmiştir.

YIL	İran’dan ülkemize gelen turist sayısı (milyon)
2010	1.885
2011	1.879
2012	1.186
2013	1,196
2013	1.081
2014	1.590
2015	1.700
2016	1.665
2017	2.500

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Türk Havayolları’nın Tahran-İstanbul, Tahran-**Ankara**, **Tebriz**-İstanbul, Meşhed-İstanbul, TebrizErzurum ve Şiraz-İstanbul olmak üzere tarifeli seferleri bulunmaktadır.

